IJARSCT

ISSN (Online) 2581-9429

International Journal of Advanced Research in Science, Communication and Technology (IJARSCT)

International Open-Access, Double-Blind, Peer-Reviewed, Refereed, Multidisciplinary Online Journal

Impact Factor: 7.53

Volume 4, Issue 3, March 2024

हवामान बदल आणि शाश्वत शेती

प्रा. डॉ. मुरलीधर पंडीत गायकवाड

सहयोगी प्राध्यापक व व्यवसायिक व अर्थशास्त्र प्रमुख

वसंतराव नाईक कला व वाणिज्य महाविद्यालय, मुरूड जंजिरा, जि. रायगड

प्रास्ताविक:-

शेती विकासातील शाश्वतता हि जैवसृष्टी शास्त्र आणि पर्यावरण शास्त्र शाखेशी निगडीत आहे. ते उद्दिष्ट फक्त शेती धोरणामुळे नव्हे तर शेती विकासातील संरचनात्मक बदलामुळेच साध्य होणार आहे. याची जाणीव झालेली आहे. कारण धोरण हे एका चैकटीतले असते. सुधारणा मात्र चैकटच बदलणारी असते. हरितक्रांतीने शेती क्षेत्राला एक शाश्वत दर्जा दिलेला आहे. जैव तंत्रज्ञानामुळे कृषी उत्पादन वाढले. सिंचन सुविधामुळे कृषी उत्पादनात आणखी भर पडली नवसनातनवादी कमकुवत शाश्वतता आणि पर्यावरणवादी ताकदवार शाश्वतता यांचा योग्य मेळ शेती क्षेत्रामध्ये दिसून येतो. त्यांच्या मिलाफाची अपत्ये म्हणून सेंद्रिय शेती, अचूक निदानाची शेती, सौर, शेती तंत्रज्ञान, सुदूर संवेदन तंत्राकडे प्राप्त होणाऱ्या विविध माहितीच्या आधारे शेती विकासाची दिशा निश्चित होण्यास प्रारंभ झाला आहे. भारतीय अर्थव्यवस्थेत शेतीची भूमिका अत्यंत महत्वपूर्ण आहे. आजही 54.6 लोकसंख्या शेती क्षेत्रावर अवलंबून आहे. एकूण 328.7 दशलक्ष हेक्टर्स पैकी 140.1 दशलक्ष हेक्टर लागवडी खालील क्षेत्र आहे. तर 68.4 दशलक्ष हेक्टर जमिन सिंचन खाली आहे. एकूण स्थूल उत्पादनाम 17.5 हिस्सा शेती क्षेत्राचा 2015-16 मध्ये होता. भारतीय शेती क्षेत्राचा औदयोगिक आणि सेवा क्षेत्र विस्तारण्यात मोठा वाटा आहे. मात्र अनियमित आणि अनिश्चित पावसामुळे अनेक भागात प्रसंगी पूर परिस्थिती तर प्रसंगी दृष्काळी अवस्था असते. तरी अन्नधान्य उत्पादनात सातत्याने वाढ होत आहे. मात्र अलीकडील कालखंडांत शेतीत जोखीम वाढत आहे. त्यात प्रामुख्याने उत्पादनातील जोखीम हवामान आणि नैसर्गिक आपली मधील जोखीम शेतमाल किंमतीतील जोखीम पतपुरवठयातील जोखीम बाजारपेठेतील जोखीम आणि धोरणात्मक जोखीमीत वाढ घडून येत आहे.

संदर्भ सूची:-

1. Dev.s. Mahendra – Challenge for revival of indianAgriculture , National Centre for Agriculture Economics and Policy Research,New Delhi 2008
2. Southern Economist – Volume 57 , January 15 , 2019
3. अर्थसंवाद - जुलै-सप्टें 2021 मराठी अर्थशास्त्र परिषद
4. अर्थसंवाद - जुलै-सप्टें 2017 मराठी अर्थशास्त्र परिषद
5. दै. लोकसत्ता, शुक्रवार 2 फेब्रुवारी - 2024
6. दै. महाराष्ट्र टाईम्स, शुक्रवार 2 फेब्रुवारी - 2024

Copyright to IJARSCT
www.ijarsct.co.in

ISSN 2581-9429 IJARSCT

IJARSCT

ISSN (Online) 2581-9429

International Journal of Advanced Research in Science, Communication and Technology (IJARSCT)

International Open-Access, Double-Blind, Peer-Reviewed, Refereed, Multidisciplinary Online Journal

Impact Factor: 7.53

Volume 4, Issue 3, March 2024

7. दै.लोकसत्ता, सोमवार 28 नोव्हेंबर 2022